Ч. 233 (10.910).

Після конфіскати — другий наклад.

Львів, четвер 21. жовтня 1926.

Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem.

Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло“, Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Оголошення.

Управа Академічної Громади при У. Г. А. у Подєбрадах (ЧСР.) подає до загального дпома, що прийом прохань про вступ до Української Господарської Академії на 1926—27 акад. рік продовжений до 1. листопада 1926 року.

Інформації щодо вступу в Академію удає канцелярія Управи Громади і канцелярія Академії.

Адреса: Československo, Poděbrady, Ukrajinská Akademická Hromada při U. H. A. або Ukrajinská Hospodářská Akademie. — За Управу Академічної Громади при У. Г. А. *С. Радзієвський*, голова Громади, *М. Проковович*, секр. тар. 765 2—2

Куратор Собінський убитий.

Вчора вечером убито у Львові куратора львівської шкільної округи Станислава Собінського. Убивство мало місце в 6. год. вечером. В тому часі кур. Собінський вертав зі своєю жінкою вул. Королівською до свого помешкання в бурсі Грунвальдській. В часі дороги за ним ішло двох мущин, що звернуло увагу п. Собінської, яка висказала навіть здогад, що це якісь підозрілі люде. Коли обоє були перед брамою огородження, один з тих двох мущин, не кажучи ні слова, стрілив нечайно до кур. Собінського на очах його жінки. Після того оба мущини кинулися до утечі і щезли в покритих кущами недалеких узгірях.

Кур. Собінського постріпено в насаду черепу. Куля прошила мозок наскрізь і спричинила смерть на місці. Лікар Ратункового Поготівля, що небавком зявився на місці убивства, міг уже ствердити тільки смерть. Тіло пок. Собінського занесено до його помешкання.

На місце, де доконано убивства, приїхали небавком воєвода Ґарапіх, команданти держ. поліції, президент суду Гавель і ин.

Померший лишив жінку і три доньки, з яких одна є учителькою, друга скінчила фільософію, а третя гімназію.

Польські круги переконані, що убивство має характер політичний. Пок. Собінський, як кажуть, діставав нераз листи з погрозами, що мали походити з українських кругів. З тої причини мав він приділеного до себе постійного урядовця поліції, одначе цю охорону знесено, як кажуть, на власне бажання пок. куратора.

Щодо осіб убийників, то є поголоски, що найшлися свідки, які чули, як вони говорили між собою по українськи. Поліція зарядила масові ревізії і арештування між Українцями. Зачувати, що поліція є вже на сліді убийників.

•

Пок. Собінський уродився 1872 р., отже мав 54 роки. Студії кінчив у Кракові. До Львова приїхав 1918 р. на становище директора VI держ. гімназії з анальогічного становища в Тарнобжегу. При організації Львівської Шкільної Кураторії іменовано його куратором і це становище займав він до вчорашнього дня. Він працював теж науково, видавши кілька фахових педагогічних праць і кілька шкільних підручників.

З польських справ.

Варшава, 19. жовтня 1926.

Польський уряд опрацьовує ноту до уряду СРСР. у справі більшовицько-литовського пакту. У найближчих днях відійде ця нота до Москви. В дні висилання ноти буде пресова нарада в міністрі закордонних справ. На конференції тій повідомиться журналістів про зміст ноти.

Перше засідання нової соймової сесії не відбудеться мабуть скорше як 3. листопада, а то з причини перебудови сойм. будинку. Все таки в декреті президента річпосполитої дата скликання сойм. сесії буде подана на останній день жовтня, згідно з постановами конституції.

Кружляють чутки, що станиславівський воєвода Де Льож має уступити. Наслідника його ще не визначено. Мають також відкликати краківського воєводу Даровського. Його наслідником буде келецький воєвода Мантайфель. Становище келецького воєводи займе варшавський віцевоєвода Корсак. На становище любельського воєводи покличуть бендзінського старосту Ремішевського. Мін. внутр. справ приняв на авдієнції тернопільського воєводу Завістовського.

СРСР. зрікається Бесарабії?

Льондон, 19. жовтня 1926.

„Дейли Нюз“ повідомляє з Гельсінгфорсу, що СРСР. приготовляє предложення, на основі якого зречеться політики агресії і пропаганди та згодиться на сплату довгів. СРСР. задумує відбути з заінтересованими в цій справі краями конференцію на невтральній території. „Дейли Нюз“ подає, що СРСР. має зректися всіх жадань відносно Бесарабії.

Більшовицько-лотвійський пакт.

Варшава, 19. жовтня 1926.

З Риги повідомляють: Член ради комісаріяту закорд. справ СРСР. Аралов приїхав до Риги зі спеціяльними повновластями для переговорів у справі заключення більшовицько-латвійського пакту про неагресію. На запит, чи проєкт пакту є подібний до пакту, заключеного між Литвою і СРСР., Аралов відповів, що проєкт той ріжниться трохи в поодиноких точках з огляду на те, що при опрацюванні його слід було числитися з окремим положенням кождої держави. СРСР. не міг би згодитися приняти принцип арбітражу, даючи першенство примирюючій процедурі.

Більшовицько-англійські переговори.

Льондон, 19. жовтня 1926.

Після першої розмови з Чемберленом Красін почав переговори з Сіті в справі позички для СРСР. Коли переговори ці приберуть конкретні форми, тоді політичні розмови будуть продовжуватися в Форін Офіс-і, щоби при помочі політичного порозуміння створити умовини, конечні для переведення проєкту позички. Англійський уряд за признання позички для СРСР. вимагає, щоби СРСР. заявив, що позички тої ужиє лише в Англії і лише для цілей, акцептованих Англією. Красін обіцяв признати теж давні російські довги, коли Англія згодиться зредукувати загальну суму.

Зміни в дипльоматії СРСР.

Варшава, 19. жовтня 1926.

Після наради Карахана з Чічеріном розійшлись чутки про зміни в складі дипльоматії СРСР. Карахан не вернеться вже до Пекіна. Там останеться його теперішній заступник більшовицький посол у Латвії, Чорних. Передбачують відкликання Красіна з Льондону й іменування Карахана його наслідником. Народний комісаріят закорд. справ хоче іменувати більшовицького посла у Варшаві Войкова на якесь дипльоматичне становище в зах. Европі, але ще досі не одержав згоди заінтересованого уряду.

Зайпель творить кабінет.

Відень, 19. жовтня 1926.

На Нац. Раді предсідник повідомив про димісію уряду д-ра Рамека. Головна комісія кабінетової ради доручила місію утворення нового уряду д-рові Зайпелеві. Він завтра предложить листу нового уряду.

Конкордат Німеччини з Ватиканом.

Берлін, 19. жовтня 1926.

Німецький уряд бажає заключити з Ватиканом конкордат, який обняв би всі краї німецької держави, а торкався би виключно релігійних справ, а не шкільних. „Берл. Тгб.“ потверджує цю вістку у відношенні до пруського уряду. Уряд Пруссії задумує в найближчому часі навязати в тій справі безпосередні переговори з Римом.

Вибух вулькану в Японії.
Потонуло 12 кораблів.

Льондон, 19. жовтня 1926.

З Японії повідомляють про вибух вулькану Гокаїду. Добуваються великі клуби диму, а попіл паде на віддаль кількох км. Місцевости Омакомаї і Горобатау засипані попелом. Жертв у людях не було.

В південній части Японії лютувала нагальна буря. Було богато людських жертв. Затонуло 12 кораблів.

Біржа.
Гроші.

На девізовій біржі нема ніяких змін. Курси долара в готівці були 9·01—9·04 і подібний курс на девізи. В приватних оборотах долар 9·01—9·05.

Red. czas. „Dilo“ we Lwowie. Pr. 461/26. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułów umieszczonych w czasopiśmie „Dilo“ Nr. 229 (10.907) z dnia 16. października 1926 pod tytułami: 1) „Na naszij terytorji“ a) między słowami holow a słowami spyrajuczyś, b) między słowami naselennja a słowami Jono c) między słowami hromadjanstwa a słowami musiło, 2) Borotba za szkołu u Francji między słowami szczilnyciwa a słowami Znajucy zawierają znamiona zbrodni z § 65 a) uznał dokonaną w dniu 15. października 1926 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaję się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił w najbliższym numerze i to bezpłatnie na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 r. i zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów, dnia 16. października 1926 r. Hawel.

Інавґурація.

Львів, 20. жовтня 1926.

В польських університетах відбулася на днях інавгурація нового академічного року. Ректори виголошували відповідні промови, пристосовані до сучасного положення Польщі та її соціяльно-господарського укладу. Всі ректори в один голос, згідно з постановами ректорської конференції з 25. вересня ц. р., вказували на переповнення високих шкіл, на стихійний залив їх молодю, що є ненормальним явищем післявоєнної доби.

Уважаємо потрібним звернути увагу нашого громадянства на інавгураційні промови двох ректорів, представників двох університетів, де найчисленніше скупчується наша молодь. Маємо на думці промову ректора старого краківського університету д-ра Л. Мархлевського і ректора „кресового“ вшехніци у Львові д-ра Семірадського.

Перший з них заінавгурував академічний рік в краківському університеті одначе негостинним окликом: „Занадто богато, богато вас тут, занадто богато шукає вступу до нашої високої школи!“

Причиною цього натовпу молоді перед воротами високих шкіл є в першу чергу відсутність орієнтації у старшого громадянства в потребах суспільности, недостача здатности намічувати розвиткові лінії новітніх громадянств. Той наплив визначається масовістю, кількістю, але не якістю. Гін молоді до високих шкіл є стихійний, а кориниться він у незнанні теперішніх відносин та потреб.

Теперішній час вимагає продукції. Тим вимогам треба йти на руку на освітньому полі, нагинаючи до них консервативні амбіції батьків і матерей. Університетські студії тільки в малій мірі можуть відповісти вимогам моменту. В програмі продукції найважнішу ролю грає хліборобство. Отже рільничим студіям слід присвятити велику увагу, бо — як каже ректор д-р Мархлевський —

„хліборобство в теперішній добі і в далекій будуччині буде тією частиною краєвої продукції, на яку з повним довірєм споглядатиме не лише кожній міністр скарбу, але й представники всіх інших продукційних ділянок в Польщі“.

Годиться нпр. зазначити, що така величава ділянка продукції, як нпр. вуголь, ділянка, що є предметом міжнародньої зависти, в місяці травні дорівнювала продукції ясць в Польщі. А вартість всього вивезеного в першому півріччі вугля тільки подвійно перевищила вартість вивезених ясць. Хліборобство, навіть у теперішній своїй примітивности є основою нашого істнування.

В дальшій своїй промові ректор Мархлевський переходив поодинокі ділянки університетських студій, оцінюючи їх значіння та вказуючи на спроможність суспільної капіталізації.

Той самий домінуючий тон звучав і в промові ректора д-ра Семірадського, одначе в ньому пробивалася й ціла скаля фальшивих нотів, настроєних на ноту зависти, ненависти й крайньої іґноранції. Та поки-що звернімо увагу тільки на те, що в його промові було спільне, із заложеннями і висновками представника краківської високої школи.

тиків за штуку наказується „bezzwłocznie nadesłać na ręce skarbnika". Указ прийшов у суботу перед нашим Великоднем. Купити полотна на „флаґі" було запізно. Ціам званий факт, що одна учителька Українка попорола подушку та з червоної наволоки і білої пошевки вишила „Й ge o Barwach państwowych". Поліція одержала приказ контролювати учителів Українців, чи виконали наказ якогось там приватного комітету. За інспекторування Шеметьовського перенесено на захід непомильних: О. Михайлецьку з Устя, Олену Голубовичеву й Івана Голубовича з Карлова, а всякі непотріби, або й гірші типи, що остають під опікою прокураторії, спокійно урядують. У сятинському повіті розмірно найбільше зльокавтованих учителів, а між ними і старі, що мають по 30 літ служби. Їх не приняла польська шкільна влада, хоч за ними нема ніякої вини, без суду, без ніякого права й не дала ніякої емеритури ані заосмотрення. Єдиною виною цих людей хіба те, що вони так розуміли своє учительське звання, що не тільки взірцево працювали в школі, але як керманичі освітніх та культурних установ стали дійсними учителями народніх мас; це сказ ним сусідським шовіністам вистарчило, щоб тих найчільніших членів українського громадянства позбавити куска хліба. Імена наших зльокавтованих: 1) Василь Равлюк, управитель школи з Волчківців, 30 літ служби, від 20 літ голова філії „Просвіти" і керманич кооперативного руху в повіті, 2) Анна Равлюкова учит. з Волчківців, жінка попереднього, 25 літ служби. 3) Михайло Захаркевич, чельний діяльний член виділу філії „Просвіти" й організатор селянських хорів. 4) Евгенія Захаркевичева, жінка попереднього. 5) Микола Марчук, визначний кооперативний діяч. Вкінці належить згадати, що молодих учителів української народности повітова рада шкільна до служби взагалі не приймає, а вказує їм дорогу на Помор'я і на Познанщину, де вже є 16 молоденьких уроженців Снятинщини, а в наші села напихають Польок, для яких місце все находиться. — При кінці серпня на знану заяву мін. Суйковського сини[…]ся живий рух між родичами. Почали ми в кождім селі під меморіялами за українською школою збирати підписи і висилати до Варшави. Це так перепудило збожеволілих шовіністів, що пустили в рух поліцію, яка всюди по селах розвела доходження та всякими грозьбами старалася перешкодити висилці меморіялів, а навіть конфіскувала невиповнені. Примітом поліціянт зі станиці Задубрівці забрав в Альбінівці порожний меморіял та кричав: „Вам забагається України — я вас навчу". Досі з тих меморіялів не вийшло нічого.

Зі спорту.

Україна — Австрія 3 : 3.

До Відня приїхала перед тижнем спортова дружина з Харкова, щоб розіграти мячеві змагання з дружиною, складеною з найкращих грачів віденських робітничих клюбів. Гра мала відбутися ще в минулу неділю, одначе наслідком непогоди її переложено на суботу 16. ц. м.

Про силу й справність української дружини ходили різні чутки, бо це перший раз виступали спортовці з України перед віденською публикою. Не диво, що на змагання, які відбулися на площі відомого віденського спорт. клюбу „Рапід", прибула сила Віденців, цікавих побачити гру „екзотичних" гостей. Платних білетів видано 13.000.

Дружина України виступила в такому складі: Норів (Харків), брамкар, Кладко (Донбас), Навальнів (Харків) — оборонці; Семенів (Харків), Белабрів і Січовий (оба Донбас) — поміч; Козаків і Алферів (оба Харків), Кондратенко (Миколаїв), Володимирський (Донбас), Смолинський (Миколаїв) — напад. Грачі України — в більшости металеві робітники. Вибрану дружину віденських робітничих спортових товариств становили грачі таких клюбів: Вперед, Фонтана, Електрівня, Трамвай, Штурм 14, Гельфорт, Ліон, Червона Звізда.

Гра зачалася наступом української дружини, та вже небавком виявляються її слабі сторони, так, що вона обмежилася майже виключно до оборони, пробуючи тільки в ради-годи пробоєм дістатися під брамку противника. До павзи Австрійці впакували у ворота дружини України тільки один раз пилку. По павзі зробили це ще двічи і їх перемога видавалася вже певною. Та робітнича публика (майже виключно соціялісти й комуністи) стала з цілої сили підганяти окликами пролєтарських „Москалів" (так пишуть про дружину з Харкова всі віденські газети) і безтежити місцевих віденських грачів. І сталося чудо. Підбадьорені поставою публики, вспіли українські металівці зробити в другій половині гри три брамки і таким чином вирівнали гру до стану 3 : 3.

Гра дружини металівців, як пише віденська преса, стояла на примітивному рівні. Грачі не знають, що таке техніка гри, не вміють також як слід обходитися з пилкою. Головою грати зовсім не вміють. Вирівняли гру тільки завдяки публиці, як і тій обставині, що їх противником були грачі з нижчих клас віденських клюбів. Усеж таки дружина України має кількох талановитих грачів і безперечно стоїть технічно вище від наших найкращих спортових клюбів на зах.-українських землях. Бо вийти з розграною хочби з дружиною з нижчої кляси в такому спортовому центрі, як Відень, зовсім не так легко, як собі дехто у нас може уявляти. Слід іще зазначити, що спортові справоздавці віденських газет признають обєктивно попри зазначені вгорі хиби українських спортовців такі їх прикмети, як запал, ревність, посвяту і витревалість, а з тим можна при пильнім і систематичнім тренінгу дійти до поважних успіхів. Оскільки вибрана дружина з України послухає цієї ради віденської преси, то може за якийсь час стати дійсно небезпечною для першорядних европейських клюбів. А покищо мусить бути вдоволена, що кінчить ремісовим вислідом з клюбами — нижчих клас.

Перемога української дружини у Вінер-Найштадті.

В неділю 17. ц. м. дружина українських металівців грала в незміненому складі у Вінер-Найштадті, одному з найбільших промислових осередків долішньої Австрії. Противником української радянської дружини була комбінована дружина, зложена з найкращих грачів Вінер-Найштадту. Гра в першій половині була вирівнана (2 : 2), в другій половину українська дружина виявила деяку перевагу і вспіла перемогти 4 : 3. Як у Відні, так і тут публика станула остентаційно по стороні „червоних" Українців.

З судової салі.

Ще 1918 ий рік.

Дня 18. жовтня ц. р. відбулася перед трибуналом окружного карного суду у Львові розправа проти Михайла Смаги з Дорошова Вел. жовківського повіту, обвинуваченого за те, що в другій половині листопада 1918 р., будучи командантом української міліції в Дорошові Великім, дав приказ убити незнаного чоловіка польської національности, чим допустився злочину співвини в убивстві (морді) з § 134 к. з. Вину обвинуваченого потвердили заприсяженими зізнаннями два свідки, а саме Дмитро Сорока і Василь Борис. Вони зізнавали, що їх село москвофільське і не хотіло йти до Української Армії, а одинокий Українець в селі Михайло Смага як комендант міліції, примушував людей іти до війська. Жалувалися також, що обвинувачений обступив раз церкву і витягнув з неї всіх парубчаків, що укривалися перед військом. Трибунал, зложений з предсідника ради Еміновича і вотантів Дворжака й Гошовського, відкинув усі внесення оборони на обставину, що обі свідки говорять неправду, бо того убивства допустився дикий відділ мародерів, який навіть обвинуваченому, як командантові міліції, всипав 25 буків; відкинено також внесення оборони, щоби трибунал признав себе некомпетентним і відіслав справу до суду присяжних. По промовах прокуратора Соболевського й оборонця д-ра Льва Ганкевича трибунал засудив Смагу, що вернув цього року до села з Рад. України, на 3 роки тяжкої вязниці, а на випадок принаття вироку примінив амнестію, яка дарує 1/3 кари. Обвинувачений не приняв вироку і зголосив зажалення неважности.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!

Лист до редакції.

Просимо Хв. Редакцію помістити на сторінках „Діла" отсю нашу замітку:

В 70 числі „Нового Часу" з дня 4. жовтня 1926 р. появився фейлєтон під заголовком „Патріот адвокат". Змістом цього фейлєтону імпутується українському адвокатові К. в місті Б. довершення злочинного обману на свойому клієнті, бідному селянині, в порозумінні з меценасом противником. Цей мнимий, а в кожному разі ще не доказаний факт автор фейлєтону згенералізував таким робом і представив у такому світлі, що кинув тінь на добру славу й добре імя членів української адвокатури, а рівночасно остерігає українські шари громадянства зовсім недвозначно перед українськими адвокатами.

Союз Українських Адвокатів, як станова організація, на свойому черговому засіданні дня 16. жовтня ц. р. рішив заложити рішучий протест проти цього нечуваного генералізування одного мнимого, ще непровіреного факту одиниці на цілий стан, а рівночасно повідомляє українське громадянство, що Виділ С. У. А. переводить строге й обєктивне слідство в тій справі, якого вислід подасть негайно до прилюдного відома.

Львів, 16. жовтня 1926.

За Виділ Союза Українських Адвокатів:

Д-р Лев Ганкевич в. в., президент.

Д-р Евген Щуровський в. в., секретар.

Всячина.

Веселий король — це еспанський. Всі змови на його життя не відбирають йому гумору і він більше сидить у Парижі, як у своїй столиці, де його заступають диктатори і революціонери. Але при цьому всьому він має ще поважні нахили. Іде за прикладом инших „коронованих голов", які преціж чимсь займаються. Старі французькі королі залюбки плекали квіти, годували худобу або дріб, а Вільгельм II. рубав дрова. Англійський король — загорілий філятеліст, італійський збирає старі гроші, бельгійський цікавиться механікою і великий прихильник автомобілевого спорту. Наслідник англійського престола любить грати ролю залізничого машиніста, а бувш. болгарський цар — керманича кораблем. Найоригінальніший з них — король Альфонс. Він збирає всякого рода зброю і смертоносне знаряддя спрямоване проти нього. Відомо, що еспанського короля так люблять, що все організують змову на його життя. Коли він дізнався минулого року, що в Парижі відкрили змову на його життя і при ревізії змовників найшли новий тип револьвера, він негайно звернувся з проханням до париської поліції, щоби вона прислала йому цей револьвер для його колекції. Кожний раз, коли в Парижі кидали на нього бомбу, він завсіди брав відломки з неї на спомин. Він мусить вірити, що доля призначила йому таку ролю, яку він добросердно прийняв. Бо його збірка починається діточою пляшечкою, з якої хотіли його отроїти, коли ще був немовлятем. Є там також кістяк коня, який згинув підчас атентату в Мадриді в 1906 р. коли Альфонс вертався із шлюбу. А може еспанські громадяне, знаючи пристрасть свого короля, навмисне збогачують його колекцію щораз то новими смертоносними причандалами?

†

НАТАЛІЯ з ПОРОДЬКІВ ФЛЯКЕВИЧЕВА

жена емеритованого управителя школи

померла по довгій і тяжкій недузі, дня 2. X. 1926 в Любеві, проживши літ 70. В. Ї П.

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський хор під управою Петра Євсевського у складі 30 осіб виступає:
Четвер 21.X. Коломия.
Пятниця 22.X. Городенка.
Субота 23.X. Городенка.
Неділя 24.X. Коломия.
Понеділок 25.X. Делятин.
Вівторок 26.X. Делятин. 719 11-?

Виділ Філ і Просвіти в Городенці запрошує отсим членів Товариства Просвіти на Загальні Збори Філії Просвіти в Городенці, котрі відбудуться в понеділок 1. листопада 1926. в 10-ій год. переполуднем в салі Народного Дому в Городенці. Безпосередно перед Зборами відбудеться в парохіяльній церкві Богослуження з панахидою за померших членів. Порядок дневний Загальних Зборів: 1) Отворення Зборів і відчитання протоколу попередних Загальних Зборів, 2) Справоздання уступаючого Виділу і одобрення, 3) справа відступлення части реальности Просвіти на бурсу, 4) Внесення членів. На сі Збори заповів свій приїзд голова п. Мих. Галущинський. — *о. Комаринський, д-р Т. Окуневський.*

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

...сії нема місця для хлібоїдів і кацапської мертвечини; вони виявили, що український селянин уже зрозумів, що місце для нього є тільки у всенародній національній політичній організації.

НОВИНКИ.

— Конфіската. У вчорашньому числі „Діла" сконфісковано одно місце зі статті „Дві декляраціі". Це 95. чергова конфіската нашого органу в цьому році.

— Особисті вісти. Богдан Лепкий, який почивє у найближчім часі виклади у краківськім університеті, приїхав на кілька днів до Львова.

— Концерт піяністки В. Божейко. Як нас інформують з музичних кругів, дня 3. XI. п. р. відбудеться заходом Муз. Т-ва ім. Лисенка у Львові концерт нашої відомої піяністки п-и Володимири Божейко, яка недавно концертувала з великим успіхом у Перемишлі. Ближчі подробиці дотично львівського концерту будуть подані пізніше.

— Перемишль — твердинею. Представники військової влади, міської перемиської управи і староства радили над відбудовою знищених фортифікацій колись славної твердині. Видко, що запевнення великих винахідчиків і стратегіків про зовсім нові методи майбутньої війни, неподібної в нічім до попередньої, не торкаються метод війни, яка може вестись довкола Перемишля. Зрештою перемиський радний міста або член староства не має обовязку знати всіх нових винаходів приготовлюваних потайки до майбутньої війни на широкому світі.

— Значіння дїточого журналу. Місцева польська преса приносить звістку, що редакторка польського дїточого часопису дістала за свою довголітню працю ордер „Польонія реститута". Мимохіть переводимо паралель, як наша суспільність ставиться до свого дїточого журналу. Прегарно видаваний „Світ Дитини" має таку малу скількість передплатників, що аж з дива важко вийти: як і чим наші родичі виховують своїх дітей? Сотки українських родин у Львові може навіть і не знають, що такий журнал істнує. Зовсім природне, що діти виховані в атмосфері, яка має таке зрозуміння для журналу, зростають пізніше на громадян гідних ордеру за неграмотність.

— Бандитизм. Перша урядова функція ката в польській республиці — ката, який зрештою урядово істнує і бере пенсію — буде виконана у Варшаві: повісять жінку Е. Збонську, за кілька злочинів. — У Варшаві почався процес проти „відомого ордината" Біспінга, який у 1918 р. спалив село в гродненськім повіті і застрілив багато селян. — Другий „сензаційний" варшавський процес ведеться проти бувш. військового урядовця Куліковського, обвинуваченого у пошматуванні на кусні жінки Міхаловської. На розправу предложать скляну домовину із забальсамованим тілом Міхаловської. — Перед львівським судом присяжних стає ціла банда, що була зорганізована „славним" Зелінським, (про якого смерть повідомляла вчора преса). Ця банда нападала на людей у жовківськім повіті. Бандити скривались у хаті богатого селянина з Руданець. Розправа при 50 свідках тріватиме з тиждень. — В околиці Любачева гуляє якийсь бандит, який нападає на прохожих селян і ховається в лісах.

— Нещасне кохання. Два трагічні випадки трапились учора у Львові на підкладі „нещасного кохання": капітан Годлевський посварившись із своєю жінкою, стрілив до себе на площі Бернардинській дуже не по військовому, бо в живіт; 29-літній шлюсар Попель віддавна заздрісний за свою наречену, перестрілив її в око та груди, також на вулиці, в самій півночі. Романтичний настрій закоханих був, кажуть, піднесений під впливом кіна.

— Памятники у чужинців. У Відні проголошено збірку на памятник Ріхарда Вагнера. — В Дебреціні на Мадярщині відслонено перший памятник відомому мадярському політикові Стефанові Тісі, застріленому в памятних днях 1918 року.

— Зміна прапору? Комісаріят закордонних справ СРСР. мав бушім-то поставити внесок, щоби дотеперішній офіціяльний радянський червоний прапор зробити трохи ріжноманітшим, додаючи до нього на половину зеленого коліру, а в середині покласти золотий герб радянського союзу.

— Гарна цифра. Державний уряд посередництва праці подає до відома, що з кінцем вересня було у Львові 3803 безробітних, з чого 1500 умових працьовників. Коли рахувати, що тільки невелика частина безробітних (головно інтелігентів) голошується до такого уряду, то цифра „птах небесних, що не сіють і не орють" у Львові неабияка.

— Жиди і ремісництво. У Львові відчинили першу жидівську промислову школу ім. д-ра Коркіса. Цей факт дав привід Жидам до великого свята, яке почалось богослуженням у синагозі, де рабін Фрайнд у довшій промові казав про необхідність вернутись до старої традиції предків-Танаїтів, які поруч студій над Талмудом займались теж рукодїллям. „Жиди, які до цього часу вправляли мозок, а не мускули, працюватимуть відтепер в обох напрямках і прямуватимуть до перебудови духової та фізичної структури своєї суспільности". Що ми маємо казати, коли до цього часу і мізку не вправляли?

— Вязничний часопис. Німці посеред безлічі часописів мають один, досить оригінальний, який виходить у вязниці, під редакцією ред. вязниці, а при співробітництві вязнів. Називається „Ліхтарня", має 20.000 читачів, виходить у Герліці, де самі вязні його складають. Повстала вона випадково, наслідком спеціяльного розпорядку для директорів вязниці, які мали обовязок щодня інформувати вязнів про те, що діється в світі. Директор вязниці в Герліці рішив, що всього губою не розповіш і краще все це списати. А що вязням нудилось, ще й попадались між ними люде з хистом до пера, ідею було легко здійснити. У згаданім часописі нема політичних статтей, а тільки точна хроніка світових подій, фейлєтони і всячина. Він ріжниться від усіх брукових львівських часописів тим, що про злочини, вбивства, злодійства та ошуканства згадується там дуже мало.

— Пошана померших. Париський трибунал 1-ої інстанції розглядав цими днями рідку скаргу. Месіє Жак Пальміє домагається від префекта поліції 100.000 фр. відшкодування за затрачення тлінних останків своєї... свекрухи. Ця дама вмерла ще в 1918 р. і її тіло, згідно з її заповітом, спалили. У цвинтарних книжках не вписали точно її прізвища і після якогось часу урну з порохом небіжки знищили. Пальміє не може погодитись з такою матеріяльною та моральною втратою і означив її на 100.000 фр. Його боронить один з найбільших адвокатів Франції Анрі Робер.

— Світова хроніка. Рабіндранат Тагоре індійський поет, що їздить з відчитами по Европі, занедужав у Празі. — Французький поручник-летун Парно, що втратив підчас війни обі ноги, заложився за 40.000 дол., що на протязі 6 років обійде на деревляних протезах тричі землю довкола. — У „королівській долині" в Египті відкрили старинний цвинтар з 3000 літ перед Хр., а в гробі одного Фараона чудово збережені фрески. — В 1925 р. відвідало Францію 26.000 Американців, з яких кожний пересічно лишив там 1028 долярів себто на франки, приличну суму 4.950.520.000. — У Цешині відкрили цілюще джерело зовсім споріднене з відомою „Нафтусею" у Трускавці.

Памятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Центробанку (Львів, Ринок ч. 10. І. пов.) на щадничу книжечку ч. 7910.

З театру й музики.

Український театр Миколи Орла-Степняка.

Від травня ц. р. виступає на Волині український театр під проводом бувш. режісера й директора Українського Державного Театру Миколи Орла-Степняка. У склад театру входять артистичні сили з таких театрів: 1) бувш. Українського Державного (М. Орел-Степняк, Орлова Марія); 2) Львівського „Бесіди" (Сіятовський Гр., Шимко Ол., Шафарчук Юх., Жарова А., Білинська Ол.); 3) Садовського (Дольний Вік.); 4) Суходольського (Шимко); 5) Старицького й Саксаганського п. Никольська М., Сторощук Тамара); 6. Глаз-Колісниченка (Жорова Г.) та артисти й артистки: Сідих-Степняк Дм., Никольський Волод., Записів П., Дробітько Вас., Славченко Петро, Крижанівський, Козачок Гр.; п-і Крайцова Олена, Крижанівська, Дубівська Ольга, Яковенко Лисав., Дольна Марія, Якубенко Наталка, Ольга Білинська й ин.

Театр має власну орхестру, історичну й побутову гардеробу, перуки, бутафорію. Зі сталого місця побуту — Луцька театр виїхав у турне по містах і місточках західно-українських земель з репертуаром українських і світових драматургів. Відбулись між иншим вистави в містах: Луцьк, Ківерці, Рожище, Любомль, Матіїв, Ковель, — що проходили скрізь з успіхом. Громадянство без ріжниці національностей з захопленням ходить на вистави. Приємне враження робить гра власної орхестри: гарне технічне виконання музичних творів стягає публику, також неукраїнську, до театру. З Ковля, де театр виступав успішно цілий тиждень, виїзджає він до Сарн і Рівного.

О. А.

Концерт „Російського Національного Хору" в Берліні.

В неділю, дня 3. жовтня, відбувся в салі Палати Панів Пруського Сойму добродійний концерт, уладжений проф. Бергом при співучасти „Російського Національного Хору" під проводом Андрієвського й балалайкової орхестри. Продукції Хору, в якому співали також Українці, випали цілком добре, одначе, як видно з рецензій, не потрапили вдоволити берлінської вибагливої публики, що привикла до незрівняних виступів хору Кошиця та до менше майстерних, але все таки добре зіспіваних хорів донських і кубанських козаків. Хор відспівав також три українські пісні („Ой летіла горлиця", „Козак від'їзджає", й „Черевички") в українській мові, хоч у програмі було зазначено, що всі пісні співатимуть по російськи.

Концерт Г. Гушалевичівної.

В суботу, дня 23-го жовтня, відбудеться в салі Бетовена у Берліні самостійний концерт оперової співачки п. Гені Гушалевичівної, що вже від кількох літ співає з успіхом у берлінській державній опері. П-на Гушалевичівна, донька покійного оперового співака Гушалевича, завсіди радо брала участь в українських концертах і репрезентативних виступах української берлінської кольонії, тому треба сподіватися, що всі Українці являться на її концерт.

Відгуки дня.

„Наші" за границею.

Заграниця весь час досить скептично ставиться до відгомону про українізацію на Україні. Вона попросту не вірить тому, що не може цієї українізації оглянути зблизька власними очима і послухати мови власними вухами.

Але тепер відай заграниця змінить свою думку і то, думаю, змінить основно. А зміна ця наступить під впливом віденської преси, яка мала нагоду приглянутись українізованим Українцям.

До Відня приїхала футболева дружина з Харкова на змагання з робітничою дружиною Австрії.

Українська дружина перший раз виступала в Европі і тому нам серце росло. Ось, мовляв, пропаганда добра. Появиться зараз у всіх часописях: „Україна проти Австрії", „Українці у Відні", „Харків-Відень" або щось дуже до цього подібне.

Та прийшли німецькі часописи і наше серце як швидко росло, так і швидко впало, немов паска на недобрих дріжджах.

„Die Russen in Wien", „Russische Arbeitermannschaft", „Russische Fussballspieler" і т. д. і т. д. куди не глянь, усюди: „russisch", „Russen", а про Українців ні чичирк. Так, немов би в цілім складі дружини ні одного Українця не було. А прецінь, судячи по назвиськах, то, бодай хоч Кондратенко Малорос. Те одно „енко" рятує сяк-так ситуацію, бо справді з решти грачів ніяк не можна пізнати, що вони з України.

Що правда, тим разом не дуже то й жалко, що часописи пописали про Руссів, бо дружина грала так, що не названо „die Kunst der Primitiven", але всеж таки.. Видно всі грачі пояснили поступ і значіння українізації по.. російськи.

З другої сторони помилився би той, хто думав би, що українська мячева дружина їхала на те до Відня, щоб показати себе Українцями чи добрими грачами. Ні!... Воно не в тім сук.

— „Дружина виступила в червоних сорочках"...

Як говориш, так говориш, як граєш, так граєш, але головне, щоб краска червона була, бо цього до пропаганди треба.

— — — — — — — — —

Якби я був Остапом Вишнею, то зараз таки вшкварив би:

„Приїхали наші у Відень...

Що приїхали — то правда, а що наші — то не дуже.

Стрічає Німчик „нашого":

— Sie sind aus Ukraine?!...

— Ну, да, ми русскіе люді! (З українізованого Харкова українізовані грачі значить).

А прощаючись:

— Es lebe das rote Russland!

— Спасіба, таваріші!...

І українська дружина відїхала во славі на дальші виступи.

— — — — — — — — — — —

Стільки повинен би Вишня.

А я від себе ще одно додам.

Німецькі часописи таки повинні були догадатися, що то українська дружина.

Вона сиділа цілий тиждень у Відні і хвалилася весь час, що розібє Австрійців на порох.

Вийшло зовсім не так і по тім саме можна було пізнати, хто вони і звідкіля.

Галактіон Чінка.

Дописи.

Снятин. (*Руїна українського шкільництва. — Поліційна система шкільної влади. — Державний інспектор шкільний — презесом повітового відділу Т. Ш. Л. — Шиканування українського учительства*). У снятинському повіті було за Австрії в 40 громадах 40 шкіл з українською викладовою мовою; так було і до цього року. По переведенім шкільнім плебісциті польська шкільна влада перемінила 29 шкіл на утраквістичні, а тільки 11 шкіл лишилося українськими. Є це школи майже всі одноклясові. Шкільний плебісцит перевели українські родичі в кождій громаді і попідписували майже без виїмку домагання за рідною школою, з вірою у справедливість шкільної влади. Поляки, користаючи з того, що підписи на польських деклараціях не потребують потверджения, нафабрикували декларацій за польською школою, яких ніхто ніде й ніколи не стверджував. Участь у цьому фальшуванні брало активно польське учительство, державна поліція і взагалі шовіністично настроєні члени польського громадянства. І так: Томашевський, управитель школи в Заболотові, нафабрикував 27 підписів у Хлібичині Пільнім, де нема ніяких Поляків, а в школі ані одної польської дитини! Всеж таки школу зутраквізовано. Учителька Квасневська в Ганьківцях „назбирала" більше як 20 підписів Поляків, хоч у громаді нема також зовсім польських жителів, а в школі ані одної польської дитини; в результаті школу зутраквізовано. В Красноставцях жінка учителя Островського назбирала з „повітря" підписів родичів і хоч ані в громаді, ані в школі нема ані одного Поляка, школу всеж таки зутраквізовано. В Зібранівці сповняв цю місію один з поліціянтів заболотівського постерунку Атаманчук. Українська преса нотувала свого часу випадки з села Волчківців, де Поляки вносили деклярації, що хочуть польської школи для своїх піврічних дітей! Інспектор Шемельовський, як презес повітового відділу Т. Ш. Л., пооснував по тих селах, де було по кілька польських дітей, або тільки дітей латинського обряду — окремі польські школи, позабирав з державних шкіл учительки і казав їм по тих „szkółkach" учити. Платню ці учительки побирали з державної каси, а громади мусіли давати опал і обслугу. Такі „szkółki" були в попереднім році в Стецевій для 7 польських дітей, в Потічку для 9, у Волчківцях для 12, в Новоселиці для 5, в Рудниках для 8. Ці „szkółki" злучено тепер з українськими з тим, що дотичні школи перемінено на так звані мішані, а в дійсности на польські, бо ось з початком шкільного року вийшов наказ від інспектора Шемельовського, в якому приказується уживати в першій клясі польського букваря. Крім вище наведених громад зутраквізовано школу в Джурові, до якої на 180 дітей ходить двоє польських. А дальше: У Тростянці, де нема ані одного Поляка, в Іллінцях, де на 300 дітей ходить четверо польських, в Альбінівці, де нема ані одного Поляка, в Задубрівцях, де на 85 дітей ходить двоє польських, в Русові, де на 140 дітей нема ані одного Поляка, в Підвисокій, де на 160 дітей є 5 латинників, у Кулачині, де нема в школі ані одного Поляка. Крім того зутраквізовано школу в Микулинцях, Устю (2 Поляки), Олешкові (3 Поляки), Тулукові (2 Поляки), Борцеві (на 60 дітей одна польська дитина), Карлові (4-о клясова, зутраквізовано для 3 польських дітей), Видинові (для 5 Поляків), Завалю (де на 190 дітей нема ані одної польської дитини!), Княжу (де в школі нема ані одного Поляка), в Попельниках (для одної польської дитини) і т. д. Несправедливість польської шкільної влади показалася особливо ярко щодо міських шкіл у Снятині й Заболотові. В місті Снятині як в хлопячій, так і в дівочій семиклясовій школі ходить українських дітей по половині, а другу половину становлять Поляки й Жиди. Хоча поверх 260 українських родичів внесло правосильні декларації за українською школою, нам не тільки не дали української школи, але навіть польських не зутраквізували. В місточку Заболотові до хлопячої школи ходить 104 Українців і 51 Поляків; хоча 84 батьків внесло деклярації за українською школою, їх домагання не сповнено і школи навіть не зутраквізовано. Таксамо мається справа з дівочою школою, до якої ходить 112 Українок і 56 Польок; хоч 85 батьків внесло декларації за українською школою, їх бажання не сповнено, а школа далі чисто польська. — Шкільний інспектор Шемельовський дуже ревно заопікувався українським учительством. Учителеві Українцеві чи учительці Українці додає „anioła stróża" у виді учительки Польки, якій дає приказ: „Pani wie, że tam kierownik Ukrainiec. Pani musi uważać, co on robi w domu, co w szkole, a co w gminie i o wszystkiem mi donosić". Як далеко ця опіка сягає, хай послужить факт, що мав місце в Тулові, де учителька Полька влазить в молоде супруже, що мешкає в сільській хатині і заявляє, що з „polecenia inspektora musi pan mnie trzymać na stancji i wiktować. — У школі в Карлові учениця Наталка Онищук не співала гимну „Boże, coś Polskę". В кілька днів опісля являється в школі поліція зі станиці Залуче, переслухує дітей і матір Наталки... Хто дав знати поліції, на чий приказ ці доходження роблено, в повіті є тільки одна думка. В цім самім селі зложився дїточий гурток, в якім були і школярі, що вивчувалися дїточих пєс і на превелику радість родичів грали їх в домі „Просвіти". При кінці червня цього року являється в школі поліційний агент, переводить слідство, робить між дітьми переполох, що викликує між громадянами зрозуміле огірчення. Пан Шемельовський в чотири очі навіть дуже поважним учителям Українцям відважується таке говорити: „Panie, pan wchodzi w bliskie stosunki z X., a to może na pana złe światło rzucić, ja o tem dowiedziałem się w Starostwie". Або таке: Дня 26. квітня 1926 дістають шкільні управи всіх українських шкіл указ якогось комітету з підписом презеса „powiatowego oddziału T. S. L.", шк. інспектора Шемельовського і старости Голевського, в якому приказується дня 3. травня „udekorować wszystkie szkoły i gmachy w barwach państwowych i nalepkami", яких кождій школі прислано від 30 до 50 штук. Гроші за наліпки по 15 со-

Відроджена завдяки версайському трактатові Польща кинулася будувати своє шкільництво. Його будову переведено стихійно, але без відповідних основ, без кваліфікованих сил. А наслідок того такий, що на високі школи зголошується молодь, особливо з приватних середніх шкіл, мало або й зовсім непідготована до університетських студій. Але вся та маса напливає до високих шкіл, обнижуючи рівень науки.

„Серед нинішньої студентської молоді великий відсоток, навіть більшість становить молодь, що походить зі сфер ремісничих, робітничих і селянських, яка серед невимовної нужди бореться за здобуття університетського диплому, в хибному пересвідченні, що вже саме посідання такого диплому вкладає на державу обовязок запевнити кожному абсольвентові університету урядову посаду. Та з ґрунту фальшива і нездорова думка, яка поширилася в сферах нашого пролетаріяту, єдиним своїм наслідком має помноження в безконечність найгіршої категорії пролетаріяту: умового — викривленців і мальконтентів, які не можуть зрозуміти, що навіть найбагатша держава не може складатися з самих урядовців".

Це явище є дуже непожадане, ослаблюючи продукційні сили громадянства. Диплельомовані студенти примирають голодом. Не може бути бесіди про запевнення їм незалежного істнування, бо ремісничі і робітничі заробітки є о ціле небо вищі від голодових платень урядовців. Також середні школи є переповнені. Коли Франція зі своїми 40 міліонами населення, Франція — провідниця европейської культури, має в середніх школах 100.000 молоді, то відстала Польща з 30 міліонами населення має її аж 220.000. І вся та молодь пре у високі школи — тоді, як фахові школи світять пустками. В краях західної Европи, в краях з високою культурою й імпозантною цивілізацією справа мається якраз навпаки.

Ось в головному провідні думки обох ректорів. Метою їх стримати залив високих шкіл величезною масою, здебільшого мало підготованої до університетських студій молоді. Одночасно вказують вони на потребу обмежити переповнення також середніх шкіл, звертаючи молодь до шкіл фахових, направляючи її на шлях продукційної праці.

Між промовами обох ректорів є одна основна ріжниця. Коли ректор найстаршої і найповажнішої польської високої школи (краківської) виставляє потребу доборy найспосібнішої молоді до університетських студій, без огляду на її походження, — то ректор „кресової вшехніци" бажав би виключити від здобування знання пролетарську і селянську молодь. Та це вже специфічна прикмета „кресового лицаря", який під пролетарською і селянською молоддю розуміє в першу чергу молодь українську.

Інавгурація по польських високих школах переміннлася в апель до старшого громадянства і до молоді, взиваючи їх призадуматися над соціяльно господарськими здвигами, над змінами і переміна ми, над теперішніми потребами і вимогами, над своєю долею і майбутністю. Ця проблєма в немалій мірі торкається також нас. А тому над нею ми не повинні перейти до денного порядку.

О широкому світі.

Що обіцяно Словакам. „Словак", орган слов. народньої партії повідомляє, що през. міністрів Швегля обіцяв іменем уряду привернути Словаччині її питомий національний і християнський характер, а словацьку мову ввести не тільки до всіх шкіл, але також до всіх урядів на Словаччині як офіціяльну мову. Місця урядовців мають бути відтепер обсаджувані тільки Словаками. Сконфісковані церковні добра будуть повернені. До політично засуджених Словаків буде приноровлена широка амнестія, цензура буде обмежена до мінімуму. Представник католицької народньої партії (о. Глінка?) увійде до кабінету.

Конференція доміній. Дня 19. жовтня відбулося отворення конференції доміній британійської імперії в урядовій резиденції прем. Болдуїна при Давнінґстріт у Льондоні.

Трупи в мексиканськоту парляменті. У мексиканськім парляменті прийшло до револьверової стрілянини. Вбито трьох послів. У місті велике схвилювання. Палати губернатора пильнує військо.

Домашня війна в Китаю. Домашня війна захопила околиці Шангаю. Дільниці, замешкані Европейцями, побоюючись, щоби до міста не ввійшов неприятель, організують власні відділи добровольців. Усі чужинецькі канонірки зібрано в пристані, відки найлекше можна боронити европейську дільницю. „Дейли Нюз" повідомляє, що в Шангаю проголошено стан облоги. Довкола міста викопано шанці.

Маніфест міжнародніх фінансистів. „Пті Журналь" повідомляє, що маніфест найповажніших фінансистів Европи й Америки буде оголошений в середу рівночасно в усіх столицях світа. Маніфест обговорюватиме економічне і фінансове положення Европи після війни і домагається переведення устійненого пляну для поправи тих відносин. Маніфест поручить теж справу скасування митних кордонів в Европі. „Пті Журналь" каже, що маніфест може буде найповажнішим документом від часу підписання Версайського договору.

Орґанізаційний рух.

Політичний день в Турці над Стр.

День 14. жовтня ц. р. став памятним днем в історії Турчанщини. Цього дня відбули в Турці дві організації перегляд своїх сил — а свою чергову сумну ролю відограли цього дня в Турці також „хлібоїди", що тепер виступають під шумною назвою Українського Народнього Союза" (УНС).

Повітова Управа Українського Національно-Демократичного Обєднання скликала всенароднє віче до салі „Народнього Дому". Велика саля виповнися по береги, гостила поверх 1000 учасників. Між присутніми 18 священиків, кількох інтелігентів, а решта селяне зі всіх закутин турчанського повіту.

Віче відкрив о. декан Вол. Венгринович з Тарнави Нижньої, вказуючи на вагу хвилі, яку переживає наш нарід. До президії віча увійшли: д-р Мирон Кондрат і Іван Копитчак-Макар з Турки, о. Іван Тимчук з Беньової і Андрій Пилипчак з Росохача. Предсідник д-р Мирон Кондрат у своїй промові зясував завдання віча і повідомив присутніх про порядок нарад. Відтак делегат Центрального Комітету У. Н. Д. О. зі Львова п. Олекса Черкавський виголосив реферат про політичне „положення нашого народу, про потребу політичної організації і пояснив програму Національного Обєднання. По рефераті вивязалася горяча дискусія. Промовляв кількома наворотами цілий ряд бесідників. Сензацію викликала поява хлібоїдів в особах двох тузів турчанської хліборобської експозитури: Івана Заліщука і Володимира Білинського з Турки, які плели теревені і перехвалювалися, що хлібоїди

це партія „жондова", „льояльна" і т. п. Добру відправу одержали вони від громадян Василя Кречківського з Ільник, Івана Мартич-Яворського з Турки, Михайла Турянського з Мельничного й инших. Полєміка покінчилася повним розгромом хлібоїдів. Посипалися з салі оклики й епітети на адресу хлібоїдів, так, що президія мусіла інтервеніювати і тільки з трудом удержала розгрітих вічевиків у рівновазі. В розгарі неудачі хлібоїди, приперті до стіни, признавалися вдруге до своєї поганої роботи. Волод. Білинський, визначна хлібоїдська ципа, сказав таке: „Так є, ми є партія „жондова", дістаємо від уряду гроші і за це проводимо льояльну політику. На нашу газету „Селянський Прапор" дістаємо 12 тисяч золотих у місяць і цього не випираємося". Досадними окликами обурення приняли присутні цю заяву до відома. Промовляло ще богато бесідників, а окрім названих вище п. Комарницький, Дмитро Копитчак з Турки, о. Тимчук і Іван Копитчак-Макар. Усі бесідники взивали до всенародньої організації і виступали проти хрунівства й роздроблювання національних сил. Ухвалено резолюції з протестом проти покривдження українського народу на полі шкільнім, земельнім, громадської і повітової самоуправи, вкорочення прав на полі церковнім і проти безприміриого й нечуваного у культурному світі поведення супроти політичних вязнів. Накінець ухвалено резолюцію з зазивом, щоб українське громадянство Турчанщини організувалося в рамцях Українського Національно Демократичного Обєднання. Всіми голосами проти двох хлібоїдів приняли присутні цю резолюцію і це була найкраща відповідь запроданцям. По останнім слові референта і президії покінчено віче, по пятигодинних нарадах, відспіванням національних пісень.

Гірше пішло місцевим кацапам зпід стягу д-ра Сохацького. Щоби зробити конкуренцію Обєднанню, скликав до читальні Качковського і свій „болшой митинг", де одначе зовсім не дописала публика. Приїхав депутат Серебренікоф з Варшави і „три „редактора" зі Львова, що стягали зі всіх вулиць всяку авдиторію, як дідів з під костела — і по коротких „речах" розійшлися. А шкода. Делегати „русской партіи" приїхали, щоб довершити великого діла: фузії чи обєднання з... хлібоїдами. Одначе спізнили свій приїзд д-р Данилович і Стовпюк зі Станиславова і містоголова „русских" зі Львова. Через це справу хлібоїдського обєднання відложено до дня 7. листопада ц. р. і тоді на спільній нараді має бути проголошена відповідна „декларація".

Політичний день 14. ц. м. в Турці є зворотним у житті Турчанщини. Відбуті цього дня оба віча доказали, щоб в Турчан-

В. Левицький.

Заспокоювання м'н Залєського.

В галицькій справі. — В польській справі.

(Від власного кореспондента.)

(Докінчення.)

Дійсно ще перед упливом 24 годин, 18. квітня вже в 7. годині рано, секретар британійської делеґації прийшов до Г. Д., щоб його повідомити, що попереднього дня вечером Найвища Рада постановила важне рішення в польсько-українській справі, тай щоб здержати його виїзд. Ведення переговорів у справі замирення на галицькім фронті поручено шефові генерального штабу американської армії і делєгатові на мирову конференцію генералові Блісові з відомим американським географом проф. Бавманом, як політичним знавцем і дорадником. В сам страстний тиждень 1919 року визначені Найв. Радою делєгати перевели довгі і важкі переговори з Г. Д-ом (котрому в тих днях з великою посвятою помагав п. Іван Петрушевич, колишній директор „Народної Торговлі"). Серед тих переговорів ген. Бліс присилував п. Падеревського телеграфічно вислати польській команді на галицькім фронті зредаґований галицьким делєгатом ґарантійний приказ. Для польсько-українського замирення зложилася окрема комісія під проводом генерала Боти, яка в змислі галицьких суґестій випрацювала офіціяльний антантський проєкт завішення зброї, без порівнання нам корисніший від Бертелеміївського проєкту (між ин. нафтова область у нашій демаркаційній домені). Опісля українська делєгація була принята Радою Чотирьох і Клєманcом. Та всі ті безперечні й безсумнівні успіхи дипльоматичної праці, безконечних інтервенцій і томлячих конференцій були перечеркнені невдачею на полі битви, спричиненою ворожим віроломством, нещасливим збігом обставин та українською організаційною нездарністю. Одначе все те вже виходить поза межі цього оповідання, присвяченого епізодові з п. Залєським.

Воно так само сюди нині не належить, як не належить сюди нині й абсолютно невідома українському загалові довга, многоактова, надзвичайно складна і драматична історія удач і невдач наших у боротьбі за т. зв. статут для Галичини, в другій половині 1919 і в перших місяцях 1920 року...

IV.

Вертаймося до п. Залєського і його ролі в галицькій справі в половині квітня 1919 року. Визначене собі пп. Пілсудським і Падеревським завдання: вдавати, що польська сторона буцім-то справді хоче мирної розвязки галицько-польського напруження; що зосібна вона щиро хоче стати на домагання Англійців і Американців заключити завішення зброї; давати англо-американському крилу антанти відповідні цій грі запевнення, тай давати українській стороні відповідні заспокоєння, все на те, щоби зискати на часі і позволити польській армії доконати перегрупування, неминучого з огляду на приїзд Галєрівських дивізій, — завдання те п. Залєський виконував пильно й старанно. Навіть занадто старанно і так старанно, що противна сторона просто не могла не розізнатися в тій грі, в польській грі: занадто вже велика дипльоматична зручність п. Залєського в „заспокоюванні" союзників і противника, не могла не викликати — як оправданого! — занепокоєння противника, наслідком чого був ультимат тай все, що далі за тим покотилося на париськім ґрунті, і що — якби на місці, на фронті поміч Великої України Галичині була бодай приблизно сорозмірна до її „великости", і як би галицький уряд був умів покласти кінець пайдократичному і некомпетентному режимові в команді галицької армії (на це заносилось було з приїздом генерала Леґара на галицький фронт) — могло було відвернути на другий бік воєнне і політичне щастя на галицько-польськім фронті, військовім і політичнім.

Не так сталося. Польська гра кінець кінців мала удачу—не без нашої в цьому заслуги; Галичина опинилась під Річпосполитою ще ра-